

Żołnierze w służbie historii

https://zolnierzewhistorii.ipn.gov.pl/zwh/form/r76110136621,Prywatne-Liceum-Ogolnoksztalcinge-dla-Mlodziezy-w-Nowym-Targu.html
09.05.2024, 11:03

Krzysztof Tekiel

[Powrót](#)

Pełna
nazwa
szkoły

Prywatne Liceum
Ogólnokształcące dla
Młodzieży w Nowym
Targu
34-400
Nowy Targ
małopolskie

Dane zespołu

Nauczyciel -
Opiekun -
imię i
nazwisko

Krzysztof Tekiel

Pierwszy uczeń

Uczeń 1 -
imię i
nazwisko

Aleksandra Chrobak

Drugi uczeń

Uczeń 2 -
imię i
nazwisko

Aleksandra Kordeczka

Trzeci uczeń

Uczeń 3 -
imię i
nazwisko

Amelia Piątek

Sylwetka żołnierza

Imię i
nazwisko
żołnierza

mjr Stanisław Mroszczak

Lata
życia

1920-2017

Opis
postaci

W swoich przeszło
dziewięćdziesięciu latach
Stanisław Mroszczak -
teraz w randze majora -
zadziwiał szczupłą,
młodzieńczą sylwetką,
żywością ruchów. Niemal
codziennie przemierzał na
piechotę pół miasta,
regularnie ćwiczy.

Pamiętką po ranie
zadanej przez odprysk
bomby podczas walk pod
Tobrukiem są tylko blizna
i ból w nodze, który
odezwał się w starszych
latach. Bo to, co ceniał
sobie najbardziej – cztery
wysokie bojowe
odznaczenia nadane
przez rząd londyński –
zabrali mu podczas rewizji
w domu funkcjonariusze
„bezpieki”.
Ciekawość świata i historii
towarzyszyła
nowotarzaninowi
urodzonemu 5 kwietnia
1920 r. od szkolnych lat.
Wtedy jednak największą
pasją młodego
Stanisława, syna
magistrackiego
urzędnika, był sport. Jako
15-latek cieszył się III
miejszem na Podhalu w
tenisie stołowym. Był
znakomity w piłce nożnej,
z nartami na ramieniu
przemierzał gorceńskie
okolice. Sportowe
osiągnięcia zaskarbiły mu
uznanie i przyjaźń
starszych kolegów – tych
z maturalnym
świadectwem w kieszeni.

Wybuch wojny nie zastał
go jednak w rodzinnym
mieście. Świeżo
upieczony absolwent
gimnazjum starał się
akurat o przyjęcie do
szkoły melioracyjnej w
Warszawie i stamtąd
wracał pociągiem do
Nowego Targu, gdy
powietrzem wstrząsnął
huk nadlatujących
samolotów.
Pociąg zatrzymał się w
Chabówce. Wśród
prerażonych ludzi
błyskawicznie rozchodziły
się wieści o zajęciu
Nowego Targu,
rozstrzeliwaniach przez
Niemców. Niektórzy

piechotą lub na furmankach uciekali na Wschód. Pierwszą myślą młodego Mroszczaka była ta o zaciągnięciu się do wojska. Odnalazł więc najbliższą jednostkę, lecz w kancelarii pozostał tylko sierżant, który szybko uświadomił gimnazjaliście: „ - Wojna już jest. Kto cię będzie szkolił?”

W Nowym Targu ukrywali się starsi koledzy absolwenta gimnazjum. Ci, którzy wrócili z wojny obronnej. Coraz głośniej było wśród nich o tym, że we Francji tworzy się polska armia. Młodzi postanowili tam dotrzeć. 5 maja 1940 r. cała grupa zdecydowana wyruszyć do wojska polskiego, w liczbie 26 osób, spotkała się w Borze na Czerwonem. Decyzję o wyjściu przyspieszyło nagłe aresztowanie ponad 100 osób przez Gestapo. Ludzie byli zabierani z domów o świcie, w bieliźnie, w odgłosach wystrzałów. Miasto zamarło z przerażenia. Teraz nikt nie był już bezpieczny - aresztowani mogli na torturach wydać innych. To przyspieszyło decyzję o wyjściu. Niektórzy nawet nie zdążyli pożegnać się z rodzinami.

Po kilku tygodniach dotarli do Budapesztu. Stolica powitała uchodźców z honorami, w osobie polskiego ambasadora, który wszakże oznajmił: „ - Francja się poddała. Już tam nie pojedziecie...”.

Tych, którzy dotarli aż do Budapesztu i nagle

posmutnieli na wieść o
poddaniu się Francji,
ambasador pocieszył
wieścią, że w Syrii
francuskiej powstaje
Samodzielna Brygada
Strzelców Karpackich.
Uszom znękanym
okupacyjną grozą i
zawiedzionym przez
zachodnich
sprzymierzeńców
zabrzmiało to jak
przedsmak przygody i
nadzieja walki z wrogiem.

Ostrzeżeni przez
ambasadora, by nie
chodzić grupami i nie
mówić po polsku,
uchodźcy spędzali na
razie czas na zwiedzaniu
Budapesztu. Codziennie
dołączały do nich nowe
grupy przeprowadzonych
przez Tatry, idących przez
Czechy i Rumunię.

Transport Polaków musiał
przejechać przez całą
Jugosławię, aż do Grecji.
Dla rozmiłowanego w
historii młodego
nowotarzanina namacalny
kontakt z zabytkami
antycznej kultury,
śladami morskiej potęgi,
był jak przeniesienie w
inną czasoprzestrzeń.
Na polski frachtowiec,
który miał przewieźć
wszystkich do Syrii,
weszło ok. stu ludzi.
Wśród nich były też osoby
wykształcone, o głębokiej
wiedzy. Gdy setka
ochotników dotarła
wreszcie do obozu w
Homs, w polskim wojsku
zaczęli ich rejestrować...
Francuzi. Ponieważ
francuski kancelista nie
był w stanie uporać się z
nazwą „Nowy Targ”, do
legitymacji Stanisława
Mroszczaka wpisał jako
miejsce urodzenia
„Warszawa”.

Najmłodszych świeżo przybyłych dowódcy brali do ustawiania żołnierskich namiotów. Potem zastępowali ich kolejni. Tylko podchorążych nie kierowano do prostych prac.

Namiotami usłane było rozległe pole. Oficjalnie liczby polskich żołnierzy w Syrii nie wolno nie było podawać, ale o obozie szacowano, że jest ich ok. 1,5 tysiąca.

Jeszcze w Syrii Stanisław Mroszczak był przydzielony do artylerii. Szkolił się, uczęszczał na wykłady i zdał egzamin, by zostać celowniczym, czyli kimś najważniejszym w załodze obsługującej działą. A w Palestynie działą dostał jak na ów czas wspaniałe – z siedzeniem i lunetą przeciwczołgową. Nie przypuszczał wtedy, że będzie to jego rola przez trzy lata, aż do zakończenia kampanii libijskiej. Egzamin na celowniczego przy niejakiej pomocy kolegów zdał z drugą lokatą, a dowódca wyraźnie go polubił. Krótsze już, bo trzytygodniowe szkolenie w Palestynie dało mu możliwość zwiedzenia całej Ziemi Świętej.

Pierwsze walki Samodzielnej Brygady skupiły się na obronie Egiptu. Po zdobyciu przez Niemców Grecji i wylądowaniu na Krecie Anglicy obawiali się bowiem zablokowania Kanału Suskiego, czyli odcięcia Wielkiej Brytanii od źróź ropy naftowej, zamknięcia najkrótszej drogi morskiej z Europy

do Azji. Zajęciem przez Niemców zagrożone byłyby Iran i Irak.

Podczas jednego z niemieckich bombardowań celowniczego Stanisława Mroszczaka odłamek ranił w nogę. Na noszach przeniesiono go do szpitala, ale - w obawie o swoje działo - nie zagrzał tam miejsca dłużej niż trzy dni, choć inni ranni pobyt w szpitalu traktowali często jak 3-tygodniowy urlop. Bojowa rana przyniosła mu awans na kaprala.

Zaczępnym walk z udziałem polskiej Brygady podczas trzyletniej kampanii libijskiej były setki. W październiku - listopadzie 1942 r. Polacy pomagali rozgromić niemiecko-włoską armię pancerną pod El Alamein. Dopiero jednak kampania tunezyjska w maju 1943 r. zadała ostateczny cios wojskom niemiecko-włoskim w Afryce Północnej.

Stanisław Mroszczak - choć z artylerii - uczynnością, charakterem i kulturą umiał sobie zaskarbić przyjaźń kolegów. Pomogli mu więc uporać się z egzaminem. Teraz bowiem z artylerzysty chciał zmienić się w pilota i powalczyć z nieprzyjacielem w powietrzu. Gdyby zdał na „dostateczny” - mógł zostać tylko bombardierem - strzelcem pokładowym. Ale z pomocą druhów udało się mu zdać na „dobry”.

Stanisław Mroszczak, już
jako ochotnik sił
powietrznych, wypłynął
na okręcie, którzy Anglicy
zabrali Francuzom. Na
pokład weszło parę
tysięcy żołnierzy. Tak
rozpoczęła się ich podróż
dookoła Afryki. Nie
przewidywali jednak, że w
rejonie Przylądka Dobrej
Nadziei zaatakuje ich
niemiecka łódź
podwodna, wypuszczając
torpedę. Ale dzielny okręt
był na to przygotowany.
Kapitan zdecydował, że
nie będą płynąć wzdłuż
brzegu, bo wtedy straci
jednostkę, tylko skierują
się w stronę Antarktydy, a
tam nie dosięgną ich już
niemieckie torpedy.

Mijając po drodze góry
lodowe - nad
powierzchnią wody
wielkie jak pół
nowotarskiego rynku -
przemierzyli w poprzek
Południowy Atlantyk. Od
południowych krańców
Ameryki Południowej
wzdłuż brzegów
Argentyny dopłynęli do
Brazylia. Z antarktycznego
chłodu wpadli w
zwrotnikowe ciepło.
Podróż ciągnęła się
miesiącami.

Po ok. dwóch tygodniach
statek przybił do
wybrzeży Szkocji.
Stamtąd czekała żołnierzy
jeszcze droga do
środkowej Anglii. Celem
podróży był Nottingham
nad rzeką Trent.
Rozpoczęta już na statku
nauka angielskiego
przybrała teraz formę
regularnego kursu. Na
jednym z wojskowych
dancingów Stanisław
Mroszczak poznał Stasię
Czerniawską spod
Białegostoku.

Dziewczyna pochodziła z dość zamożnej i wykształconej rodziny. Jeden z jej braci studiował, drugi został księdzem. Po wkroczeniu wojsk sowieckich na wschodnie ziemie cała rodzina Czerniawskich, jak i wielu Polaków, została wywieziona do Kazachstanu. Pracowali na roli, a gdy Stalin potrzebował coraz więcej żywności dla armii na froncie - racje żywnościowe dla Polaków zostały drastycznie ograniczone. Matka oddawała swoje porcje dzieciom. W efekcie umarła z głodu. Żal po matce i bracie, uczucie osamotnienia były tak wielkie, że w wieku 17 lat chciała wstąpić do klasztoru. Rok później otworzyła się przed nią możliwość wyjazdu do Anglii i wyboru zawodu. Ponieważ była przy wojsku, wybrała zawód mechanika samolotowego. Wiadomo, że taka praca byłaby dla niej za ciężka, ale skończyła kurs i - wykonując prace pomocnicze - nadal szukała brata.

Celowniczy spod Tobruku tymczasem chciał latać i strącać niemieckie samoloty. Miał zdany egzamin. Podczas jednego z pierwszych lotów od doświadczonego pilota usłyszał jednak: - Nie nadajesz się, bo masz zawroty głowy, a pilot głowy musi mieć dwie. Szkoda i ciebie, i samolotu...

Wtedy Stanisław Mroszczak wstąpił do lotnictwa niemieckiego.

Znalazł się w grupie, która uzbrajała samoloty, przygotowując i ładując bomby. Była to precyzyjna i odpowiedzialna robota. Mroszczak wykonywał ją do końca wojny. Zona tymczasem dostała mieszkanie, urodziła się im córeczka. Stanisław Mroszczak wiedział wtedy, że jego nowotarska rodzina przeżyła. A jak wygląda kraj po wojnie i okupacji, dowiadywał się z różnych źródeł. Jednym z nich były listy od ojca. Listy miały szansę dotrzeć do adresata tylko wtedy, gdy przeszły kontrolę w Warszawie. Donosząc o rodzinnych sprawach, ojciec pisał więc, że „jest dobrobyt i wszyscy mają pracę”. Z ambasady brytyjskiej dowiadywał się z kolei o nędzy, inwigilacji i zastraszaniu przez mocodawców ludowej władzy. Potwierdzały to wieści rozchodzące się wśród Polaków na brytyjskiej ziemi.

Ale cóż może jeszcze być straszne dla artylerzysty spod Tobruku i sieroty, która przeżyła grozę Kazachstanu... W grudniu 1947 r. Mroszczakowie z półtoraroczną córeczką angielskim okrętem wrócili do Polski.

Dwie doby minęły zanim mogli opuścić statek, wyjść zza krat. Ojciec, który po nich przyjechał, zatrzymał się u swojego brata w Gdańsku. Z Wybrzeża pojechali prosto do Nowego Targu.

- Pracy nie mogłem dostać - mówi Stanisław Mroszczak. - Ale przyszli

działacze sportowi, którzy znali mnie jeszcze jako juniora. Chcieli, żebym zagrał w drużynie piłkarskiej. Obiecali, że za dwa dni będę miał pracę. Tak zostałem kasjerem w tartaku. Wkrótce awansowałem – szef Powiatowego Związku Gminnych Spółdzielni zadzwonił do kierownika tartaku z prośbą o przysłanie ludzi, którzy się znają na tarcicy. Kierownik, który też był sportowcem, wydelegował do PZGS mnie. Miałem kierować składem materiałów budowlanych i tarcicy. W PZGS byli jednak ludzie wykształceni i w większości partyjni. A ja miałem tylko maturę. Zgłosiłem się więc do GS, gdzie Radę Nadzorczą stanowili mieszkańcy wsi. Odwiedzaliśmy z kierownikiem rolników, ja zachodziłem też do kościołów, do księży. Ludzie mnie lubili. Kiedy kierownika zwolnili, bo nie miał matury, Rada Nadzorczą wybrała mnie. Dostałem więcej głosów niż mój konkurent – członek partii. Zostałem wiceprezesem GS. Potem robiłem kursy kwalifikacyjne kadry kierowniczej. Egzamin zdałem na bardzo dobry.

Film o postaci

<https://www.youtube.com/watch?v=bxYJoRECI8I>

Wykorzystane źródła

Bibliografia
Dokumenty i wspomnienia rodziny

Stanisława Mroszczaka

Arkadiusz Stefaniak -
Guzik, Aleksandra Drab -
„Do Polski szedłem przez
cały świat...”, Biografia
majora Stanisława
Mroszczaka na fotografii,
Nowy Targ, 2020;

Kazimierz Koszyca -
„Tułaczy Ślad. Opowieść o
turystach i żołnierzach
gen. Władysława
Sikorskiego. Brygada
Strzelców Karpackich
(1940 - 1942)”, Nowy
Targ, 2001;

Mieczysław Sas -
Skowroński, Zdzisław
Picheta - „Samodzielna
Brygada Strzelców
Karpackich 2 IV 1940 - 2
V 1942. Spis żołnierzy”,
Zarząd Główny Związku
Byłych Żołnierzy
Samodzielnej Brygady
Strzelców Karpackich,
Londyn, 1998 r.,

Miejsce pamięci

Nazwa
miejsca

Szkoła Podstawowa nr 1
w Nowym Targu

Lokalizacja

Zdjęcia

Nazwa
miejsca

ulica

Lokalizacja

a

Zdjęcia

Nazwa
miejsca
Cmentarz w Nowym
Targu

Lokalizacja

Zdjęcia

Dokładny

opis miejsc

Nowy Targ to miejsce z którym praktycznie przez całe swoje życie związany był mjr Stanisław Mroszczak. Dlatego też po jego śmierci w uznaniu zasług, działalności podczas II wojny światowej oraz represji w PRL mieszkańcy Nowego Targu postanowili upamiętnić jego osobę.

Miejsce pamięci nr 1 Szkoła Podstawowa nr 1 w Nowym Targu to okazały gmach w centrum miasta. Nowotarska „jedyńka” to także miejsce, w którym odbyło się wiele spotkań młodzieży z majorem Mroszczakiem. Dzielił się na nich wspomnieniami ze swojej wyjątkowo długiej żołnierskiej drogi i walk, które stoczył w szeregach Karpackiej Brygady. Dlatego też właśnie tutaj przy wejściu do budynku usytuowano masywną tablicę. W prawym górnym rogu tablicy znajduje się herb miasta Nowy Targ a poniżej napis:
Pamięci mjr. Stanisława Mroszczaka 1920-2017
żołnierza Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, uczestnika walk o Tobruk w Kampanii Libijskiej w 100-lecie odzyskania niepodległości. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Tadeusza Kościuszki wraz ze społecznością miasta Nowego Targu.
Zaledwie około 10 metrów od wejścia do budynku SP nr 1 a zarazem od tablicy upamiętniającej mjr Mroszczaka posadzono

dwa Dęby Pamięci .
Pierwszy upamiętniający
Marszałka Józefa
Piłsudskiego a drugi
upamiętniający mjr.
Mroszczaka. W
uroczystościach oprócz
mieszkańców Nowego
Targu wzięli udział
przedstawiciele władz
miasta oraz rodzina.

Miejsce pamięci nr 2
W dniu 8 kwietnia 2019
roku uchwałą nr
VI/64/2019 Rady Miasta
Nowy Targ w sprawie
nadania nazw ulicom w
Nowym Targu ulicę
łączącą ul. Willową z ul.
Kokoszów Boczna nadano
nazwę mjr. Stanisława
Mroszczaka. Ulica ta ma
długość około 400
metrów i znajdują się przy
niej na razie nieliczne
domy jednorodzinne.
Zgodnie z przestrzennym
planem
zagospodarowania miasta
Nowy Targ to właśnie w
tym rejonie w ciągu
najbliższych lat ma
rozpocząć się budowa
kolejnych domów
jednorodzinnych. W
związku z faktem, że jest
to ulica niedawno
utworzona nie na
wszystkich mapach
została ona naniesiona.

Miejsce pamięci nr 3
Cmentarz Komunalny w
Nowym Targu przy ulicy
św. Anny to jeden z
dwóch cmentarzy jakie
funkcjonują w mieści.
Właśnie tutaj pochowano
Stanisława Mroszczaka,
który zmarł 30 sierpnia
2017 roku. W jego
pogrzebie uczestniczyło
bardzo wielu
mieszkańców miasta.
Pochowany jest wraz z
żoną Stanisławą, zmarłą
w 2003 roku - sybiraczką,

żołnierzem Andersa.
Natomiast pod datą
narodzin i śmierci mjr
Mroszczaka jest napis -
Żołnierz PSZ, uczestnik
walk o Tobruk,
represjonowany przez
władze PRL.

Żywa lekcja historii

Opis
przeprow
adzonej
żywej
lekcji
historii

(opis żywej lekcji historii
jest jednakowy dla
wszystkich zespołów z
Prywatnego Liceum
Ogólnokształcącego dla
Młodzieży w Nowym
Targu)

Podczas wspólnego
spotkania wszystkich
zespołów biorących udział
w konkursie „Policjanci i
Żołnierze w służbie
historii” członkowie tychże
postanowili, że muszą
zrobić, muszą upamiętnić
zbrodnię katyńską w
sposób szczególny.
Dlatego też, już od
stycznia 2023 roku
zaczęli planować,
uzgadniać wszystkie
kwestie potrzebne do
zrealizowania tego
przedsięwzięcia.
Postanowiono, że w dniu
17 kwietnia 2023 roku na
Rynku w Nowym Targu
przy ratuszu przygotowują
spektakl muzyczno-
słowny. W tym celu

uczniowie wykorzystując rodzinne znajomości nawiązali kontakt z Grupą Rekonstrukcji Historycznej „Błyskawica” oraz z Nowotarską Grupą Mieszkańców „Pamięć”, którzy znacząco przyczynili się do umożliwienia, zrealizowania tego przedsięwzięcia np poprzez nagłośnienie spektaklu, wypożyczenie rekwizytów itp. Kadeci biorący udział w konkursie wystosowali zaproszenia do szkół z terenu Nowego Targu, władarzy miasta, zaprojektowali plakaty które przekazali zaproszonym instytucjom, zaprosili także lokalne media tj. Nowotarską Telewizję Kablową a także przedstawiciele portalu internetowego „Podhale24”. Uzyskali od komendanta Komendy Powiatowej w Nowym Targu zgodę na zorganizowanie zgromadzenia. Na spektakl w dniu 17 kwietnia 2023 roku przybyło kilkuset przedstawicieli nowotarskich szkół wraz z nauczycielami i pocztami sztandarowymi oraz mieszkańcy miasta.

Relacje ze spektaklu
Nowotarska telewizja
Kablowa (patrz od 7min
45 sek)
<https://www.youtube.com/watch?v=l4h5SO2PE2M>

Portal internetowy
„Podhale24”
<https://podhale24.pl/galerie/galeria/27888>

<https://www.youtube.com/watch?v=h9BBg8JM-6c>

Zdjęcia

Pliki

